

LEKCJA 3

DEZINFORMACJA

**– JAK ROZPOZNAĆ
I JAK Z NIĄ WALCZYĆ?**

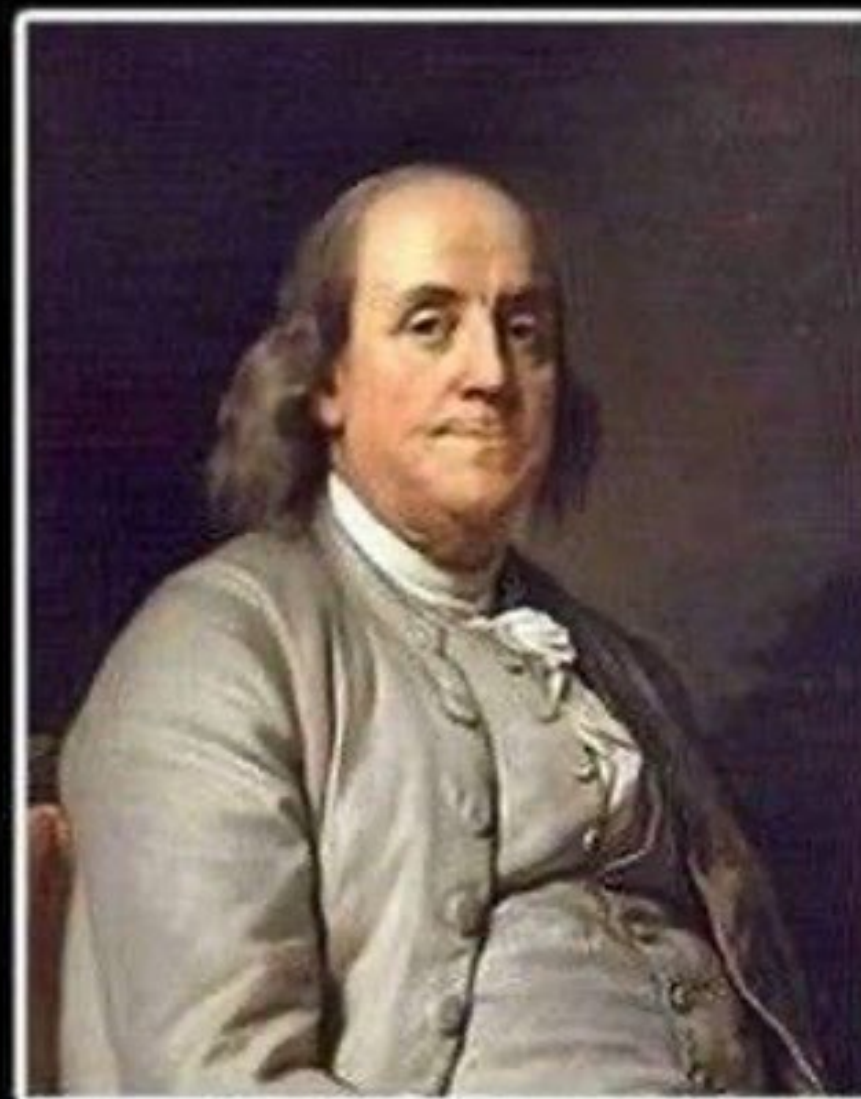
**FAKE
NEWS**

PRAWDA

Czym jest dezinformacja?

Dezinformacja to treści nieprawdziwe całkowicie lub częściowo, zmanipulowane, często szokujące lub nieprawdopodobne, przez co szybko się rozprzestrzeniają.

“Ludzie potrafią uwierzyć w każdy cytat znaleziony w Internecie”

-Abraham Lincoln

źródło: www.blasty.pl

Metody dezinformacji

- ✘ Clickbaity
- ✘ Fake newsy
- ✘ Manipulacja zdjęciami i filmami
- ✘ Deepfake
- ✘ Selektywne przedstawianie faktów i półprawd
- ✘ Boty i trolle

Przykłady

Clickbaity

Reklama: Tylko dzisiaj, dla pierwszych 100 osób, najnowsze Play Station za 10 zł!

Reakcja odbiorcy: Chęć szybkiego zakupu Play Station, ponieważ cena jest wyjątkowo okazyjna, a oferta limitowana czasowo.

Fakty: Reklama przekierowuje na stronę, na której trzeba podać dane swojej karty, aby otrzymać Play Station za 10 zł. Faktycznie, na początku z konta pobrane zostanie tylko 10 zł, aby nie wzbudzać podejrzeń. Jednak dane karty zostały już wykradzione i mogą być wykorzystane w każdej chwili.

Przykłady

Clickbaity

Tytuł artykułu: Uczniowie nie wrócą do placówek 1 września. Jest decyzja MEN.

Reakcja odbiorcy: Ministerstwo Edukacji Narodowej zmieniło rozkład roku szkolnego lub zarządziło naukę zdalną.

Fakty: 1 września to niedziela, więc powrót do szkoły 2 września wynika z kalendarza.

Przykłady

Fake newsy

Tytuł: Olena Zełenska jest pierwszą osobą, zakupiła luksusowe sportowe auto Bugatti Tourbillon za 4,5 mln złotych.

Reakcja odbiorcy: W trudnych czasach wojny, pierwsza dama pławi się w luksusach.

Fakt: Olena Zełenska nie zakupiła żadnego samochodu, a wideo o rzekomej transakcji to deepfake.

Przykłady

Manipulacja zdjęciami i filmami

Odpowiednio wycięte zdjęcie przedstawia zupełnie inną historię - w pierwszej wersji - żołnierza atakującego małego chłopca, w rzeczywistości - żołnierza grającego z chłopcem w ping ponga.

źródło: shereably.net

Odpowiednio wykadrowane zdjęcie z protestu sprawia, że mamy wrażenie, że na spotkaniu było dużo więcej osób, niż w rzeczywistości.

źródło: shereably.net

Przykłady

Deepfake

Film z twarzą Kita Haringtona, w którym grany przez niego Jon Snow przeprosza za zakończenie serialu „Gra o tron”.

Przykłady

Selektywne przedstawianie faktów i półprawdy

Nagłówek: Czarnoskóry mężczyzna dźgnął nożem białą kobietę - atak na tle rasistowskim?

Skojarzenie: Nagłówek w postaci pytania nasuwa od razu odbiorcy sugestię, że domniemany imigrant jest zagrożeniem dla białych kobiet, ze względu na swoje pochodzenie.

Fakty: Nożownikiem faktycznie był czarnoskóry mężczyzna, jednak ofiara była jego wieloletnia żoną, a atak miał być zemstą za jej zdradę.

Przykłady

Boty i trolle

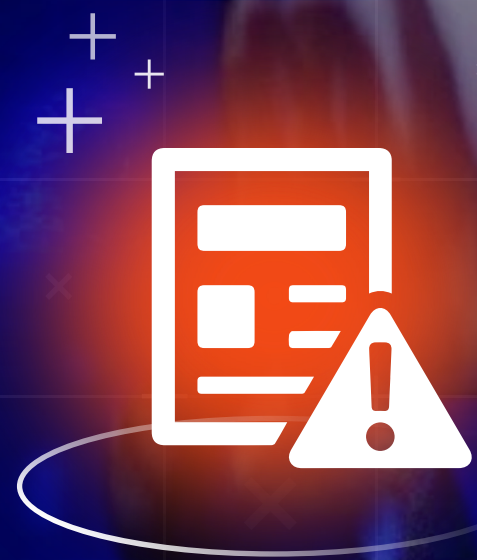
 krzysztof @krzyszt21213996 · Mar 10
Replying to @DariuszMatecki @PatrykJaki and @AndrzejDuda
Kliczko radzi sobie w oblężonej stolnicy Trzaskowski pogubił się na dworcu centralnym
2 1 8

 krzysztof @krzyszt21213996 · Mar 10
Kliczko radzi sobie w oblężonej stolnicy Trzaskowski pogubił się na dworcu centralnym
2 1

 Mateusz @Mateusz27641311 · 3h
Replying to @ewalobro
Kliczko radzi sobie w oblężonej stolnicy.Trzaskowski pogubił się na dworcu centralnym...

 Sadnoises (中二病) @miesotarianin · 15h
Replying to @sernique_
Kliczko radzi sobie w oblężonej stolnicy Trzaskowski pogubił się na dworcu centralnym
2 1 5

źródło: x.com

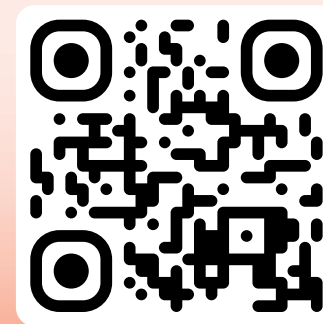
Weryfikacja informacji

- ✗ Włącz krytyczne myślenie.
- ✗ Korzystaj z kilku, sprawdzonych źródeł
- ✗ Dyskutuj!
- ✗ Zwracaj uwagę na poprawność zapisu, błędy językowe i ortograficzne
- ✗ Uważaj na teksty nacechowane emocjonalnie
- ✗ Zwracaj uwagę na adres www, logo i grafiki strony
- ✗ Nie przekazuj dalej dezinformacji!

Weryfikacja informacji

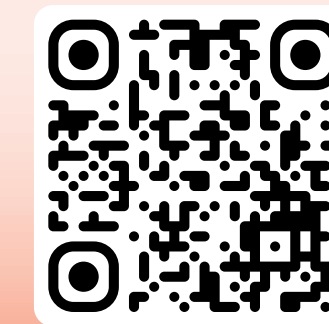
✗ Korzystaj ze stron do fact-checkingu:

fakenews.pl

[demagog.org.pl/
tematy/fact-checking/](https://demagog.org.pl/tematy/fact-checking/)

factcheck.afp.com

Weryfikacja informacji

✘ Wyszukuj obrazem i skorzystaj z narzędzia do weryfikacji deepfaków:

✘ Zgłaszaj dezinformacje tutaj:

[www.trendmicro.com/
en_us/forHome/
products/free-tools.html](http://www.trendmicro.com/en_us/forHome/products/free-tools.html)

app.fakehunter.pap.pl

Dyskusja

1. Natknąłeś się kiedykolwiek na którąkolwiek formę dezinformacji?
2. Która forma dezinformacji jest najłatwiejsza do zweryfikowania, a która najtrudniejsza?
3. Jak myślisz, jakie konsekwencje może nieść za sobą dezinformacja? Czy możesz podać przykłady z codziennego życia?
4. Co możesz zrobić, by walczyć z dezinformacją?
5. Czym są strony do fact-checkingu?

Utrwalenie wiedzy

- ✕ Znajdź przykład jednej, głośnej sprawy związanej z fake-newsami i dezinformacją. Opisz, jaki wpływ miało to kłamstwo na odbiorców. Jeśli autor publikacji poniósł konsekwencje swoich działań, wypisz je.